

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת אליהו רביבו

פ/25/3420

הצעת חוק למניעת הוצאה של כספים מישראל על ידי מסתנן או נתין זר או עבורו, התשפ"ג–2023

הגדרות 1. בחוק זה –

"אזור" – כהגדרתו בסעיף 12א לחוק הכניסה לישראל;

"אשרה" – כמשמעותה בחוק הכניסה לישראל;

"הוצאת רכוש מישראל" – לרבות קבלת נכסים פיננסיים של המסתנן או של הנתין הזר בישראל כנגד העמדת נכסים פיננסיים בעבורו במדינה אחרת;

"חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז–1977¹;

"חוק הכניסה לישראל" – חוק הכניסה לישראל, התשי"ב–1952²;

"כספים" – מזומנים, המחאות בנקאיות, המחאות נוסעים, ניירות ערך, שטרות, כרטיס תשלום וכל אמצעי תשלום אחר;

"כרטיס תשלום" – כל לוחית או חפץ אחר המיועדים לרכישת נכסים או שירותים או למשיכת מזומנים, שניתן לצבור בהם ערך כספי;

"מסתנן" – כהגדרתו בחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד–1954³, למעט מי שבידו אשרה בתוקף ורישיון ישיבה בישראל לפי חוק הכניסה לישראל לשם שיקום בשל היותו נפגע מעבירה לפי סעיפים 375א או 377א(א) לחוק העונשין;

"נתין זר" – מי שאינו תושב ישראל או האזור, ששוהה בישראל ללא רישיון בתוקף;

"נכסים פיננסיים" – כספים, אשראי או פיקדונות כספיים;

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

² ס"ח התשי"ב, עמ' 354.

³ ס"ח התשי"ד, עמ' 160.

"רכוש" – מיטלטלין, לרבות כספים, נכסים פיננסיים וזכויות רכושיות, וכן רכוש שהוא תמורתו של רכוש כאמור;

"השר" – שר הפנים.

2. איסור על הוצאת רכוש של מסתנן או של נתין זר

מסתנן או נתין זר לא יוציא רכוש מישראל, אלא בעת יציאתו מישראל.

3. סייג לאיסור הוצאת רכוש

(א) על אף האמור בסעיף 2, מסתנן או נתין זר רשאי להוציא רכוש מישראל אף לא בעת יציאתו, אם ממונה ביקורת הגבולות, כמשמעותו בחוק הכניסה לישראל התיר לו בכתב לעשות כן בתנאים ולתקופה שיקבע, לאחר שהשתכנע כי מתקיימים כל אלה:

(1) המסתנן או הנתין הזר אינו יכול לצאת מישראל למדינה אחרת;

(2) הוכחה סכנת חיים שבה שרוי קרוב משפחה מדרגה ראשונה של המסתנן או של הנתין הזר המצוי מחוץ לישראל ולאזור; לעניין זה לא יראו בתנאי המחייב בארץ מוצאו של המסתנן או של הנתין הזר, כשלעצמם, שיקול לעניין מתן היתר לפי סעיף זה.

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות ותנאים לעניין סעיף זה.

4. איסור הוצאת רכוש מישראל עבור מסתנן או נתין זר

לא יוציא אדם רכוש מישראל עבור מסתנן או נתין זר, אלא אם המסתנן או הנתין הזר קיבל היתר להוצאת הרכוש מישראל לפי סעיף 3.

5. עונשין

(א) מסתנן או נתין זר, שהוציא רכוש מישראל בניגוד להוראות סעיף 2, וללא היתר לפי סעיף 3, דינו – מאסר שלושה חודשים או הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין.

(ב) אדם שהוציא רכוש מישראל עבור מסתנן או נתין זר, בניגוד להוראות סעיף 4, דינו – מאסר שנה או קנס שהוא אחד מאלה, לפי הגבוה:

(1) הקנס הקבוע בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין;

(2) פי שניים משווי הרכוש שהוציא מישראל עבור אותו מסתנן או נתין זר.

6. ביצוע

השר ממונה על ביצוע חוק זה.

7. תיקון חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000⁴, בתוספת הראשונה, במקום פרט 118 הלבנת הון יבוא :
- "(118) עבירה לפי חוק למניעת הוצאה של כספים מישראל על ידי מסתנן או נתין זר או עבורו, התשפ"ג-2023."
8. תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו. תחילה

דברי הסבר

החוק המוצע נועד לסייע בהתמודדות עם תופעת ההסתננות לישראל באמצעות קביעת איסור פלילי על הוצאה מישראל של רכוש של מסתנן או של נתין זר ששוהה בישראל ללא רישיון בתוקף. מטרת הצעת החוק להביא להקטנת הכדאיות הכלכלית שבהסתננות ועל ידי כך לצמצם את התמריץ להסתננות לישראל או להגירת עבודה בלתי חוקית אליה, וכן לעודד מסתננים ונתינים זרים השוהים בישראל ללא רישיון בתוקף לצאת מישראל. מדינת ישראל מתמודדת עם שהייה של מסתננים, בעיקר מאפריקה (רוב המסתננים מגיעים מסודן ואריתריאה), אשר נכנסו לישראל דרך הגבול עם מצרים וכן מהגבול עם ירדן. על פי נתוני רשות האוכלוסין וההגירה, ומעברי הגבול (להלן – רשות האוכלוסין), בינואר 2023 היו בישראל כ-30,000 מסתננים. לפי הערכה, שמבוססת בין השאר על ממצאי התשאולים שעורכת רשות האוכלוסין למסתננים מיד עם כניסתם לישראל ובדיקות בשטח על ידי צוותי האכיפה, חלק גדול מהמסתננים הם מהגרי עבודה.

כמו כן, מדינת ישראל מתמודדת עם תופעה של הגירת עבודה בלתי חוקית – של אנשים שנכנסים לישראל באשרת תייר ונשארים בה שלא כדין – לרוב ממדינות מזרח אירופה, וכן עובדים זרים שהגיעו באשרה כדין וממשיכים לשהות בישראל ולעבוד בה באופן לא חוקי אף לאחר פקיעת רישיון הישיבה בישראל.

המסתננים וכן המהגרים כאמור מגיעים לישראל, שבה שכר העבודה גבוה באופן משמעותי מהשכר במדינות מוצאם, כדי לעבוד, להתפרנס ולהעביר כספים לבני המשפחה ולקרובים שנשארו במדינת המוצא.

מוצע לקבוע כי מסתנן או נתין זר ששוהה בישראל ללא רישיון ישיבה בתוקף לא יוכל להוציא רכוש או כספים מישראל אלא בעת יציאתו ממנה. סייג לאיסור זה הוא במקרה חריג ומיוחד שהממונה על ביקורת הגבולות מצא כי המסתנן או הנתין הזר מנוע מלצאת מישראל למדינה אחרת וכי בן משפחתו מדרגה ראשונה השוהה בחו"ל מצוי בסכנת חיים, שאינה נובעת מתנאי המחייבה במדינת המוצא. כמו כן, מוצע לאסור על הוצאת כספים עבור מסתנן או נתין זר כאמור, אלא אם כן הוא יצא מהארץ או שניתן היתר כאמור להוצאת הכספים. מוצע כי איסורים אלה יהוו עבירה פלילית וכן יהוו עבירה לפי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000. עוד מוצע לקבוע כי שר הפנים יוכל לקבוע תקנות לעניינים שונים לפי חוק זה.

⁴ ס"ח התש"ס, עמ' 293.

אמצעים אלה יובילו להקטנת התמריץ הכלכלי להסתננות והם כלי יעיל ומשמעותי בהתמודדות עם התופעה.

האיסור המוצע יוצר איזון ראוי בין זכותה של מדינת ישראל להגן על עצמה מפני הגירת עבודה בלתי חוקית לשטחה, ובין חובתה לנהוג באופן הומני כלפי כל מי שנמצא בשטחה ולהגן על זכויות האדם של כל אדם באשר הוא. האיסור המוצע הוא מידתי, הן בשל החריגים המצוינים בו, והן בשל תחולתו רק על פעולת הוצאת הכסף מגבולות המדינה, ואינו מגביל ביצוע פעולות בכספים בישראל. נוסף על כך, האיסור הוא זמני בלבד, שכן בעת עזיבת המסתנן או הנתין הזר את הארץ, הוא רשאי להוציא עימו את כספו. הצעת חוק זו מבוססת על הוראת שעה משנת 2013 שתיקנה את החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954, ופקעה, ואולם הצעת החוק מקילה לעומת הוראת השעה האמורה בכך שהסירה את המגבלות לגבי הסכומים המוצאים מישראל בעת היציאה מהארץ ובכך גם חסכה תהליך מינהלי סבוך מול רשות האוכלוסין וההגירה.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ז בסיוון התשפ"ג (05.06.2023)